

»PA I DRAMSKI PISCI SU PISCI«
NAGRADA ZA SUVREMENI HRVATSKI DRAMSKI
TEKST – POTICAJI I POSRTAJI¹

Martina Petranović

UDK: 821.163.42.-2:06.068

U radu se analizira suvremena hrvatska dramska produkcija od 1990. do danas u kontekstu nagrada za poticanje dramskoga pisma, ponajprije Nagrade Marin Držić koju dodjeljuje Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, ali i ostalih nagrada za suvremenu hrvatsku dramsku riječ. Pored šireg razmatranja motiva, mehanizama i uopće problematike nagrađivanja kao poticanja nacionalne dramske produkcije, nastoje se razmotriti i stvarni učinci dodijeljenih nagrada na objavljivanje i, napose, izvođenje dramskih tekstova te uopće na njihovu recepciju, prijepori kojima je proces nagrađivanja rezultirao, kao i udio nagrađivanja u kanonizacijskim procesima.

Gljučne riječi: književne nagrade; Nagrada Marin Držić; književni kanon

¹ Rad je napisan u sklopu znanstvenoga projekta *Politike identiteta i hrvatska drama od 1990. do 2016.* koji financira Hrvatska zaklada za znanost (broj projekta: IP-2016-06-4316, voditelj projekta: prof. dr. sc. Zlatko Kramarić).

»PA I DRAMSKI PISCI SU PISCI«

U novinskomu članku »Književne nagrade brojnije od čitatelja« iz 2014. godine,² Denis Derk je, komentirajući sve veći broj hrvatskih književnih nagrada, uz naziv državne nagrade za dramsko pismo, Nagrade Marin Držić, u zagradama pridodao i objašnjenje »Pa i dramski pisci su pisci«, kao da to nije općepoznata i nepobitna činjenica o kojoj je gotovo skandalozno uopće raspravljati već nešto što se čitateljskoj javnosti *Večernjega lista* i pripadajućega mrežnog portala mora dodatno potvrditi, pojasniti i naglasiti kako bi se obrazložilo zašto se nagrada za dramsko pismo uopće spominje u kontekstu nagrada za književno stvaralaštvo. No nakon početnog šoka, Derkovo se posezanje za navedenom vrstom zgradnoga pojašnjenja brzo razotkriva kao višestruko opravdano i unutar institucije književnosti i unutar institucije kazališta. Kada je riječ o književnosti, da elaboracija nije posve bez osnove moguće je ustvrditi ne samo ako se dublje zagledamo u povijest statusa dramskoga teksta u književnoj historiografiji, gdje je nerijetko marginaliziran, već i ako se dublje zagledamo u status dramskoga teksta u raspodjeli suvremenih hrvatskih književnih nagrada, gdje je dramskoj književnosti doista ostavljen minimalan prostor preživljavanja, što se gdjekad nastoji opravdati i neosnovanom tvrdnjom da se drame ne pišu za čitanje (te ih ne treba ni objavljivati!), već za izvođenje u kazalištu.³ Kad je pak riječ o kazalištu, na široj se razini dovoljno prisjetiti višedesetljetne bitke kazališta, a posljedično i kazališne historiografije, da se emancipira od povlaštenog statusa dramskoga teksta unutar kazališne predstave odnosno kazališnohistoriografskoga diskursa, a

² Te je godine odužem popisu hrvatskih književnih nagrada pridodano još nekoliko njih: Nagrada Mirko Kovač, Nagrada Janko Polić Kamov, Nagrada Anđelko Novaković i Nagrada Zvonko Todorovski.

³ Inače kuloarski često prisutan stav prošle je 2017. godine materijaliziran i u obrazloženju Gradskoga ureda za kulturu, obrazovanje i sport Grada Zagreba o (ne) dodjeljivanju financijske potpore za tisak zbirci dramskih tekstova (Munjin, 2017.).

potom, na užoj razini, i mjesta dramskoga teksta unutar sustava kazališnoga nagrađivanja, pri čemu su višegodišnje isključivanje nagrade za suvremeni dramski tekst iz domene središnje strukovne nagrade hrvatskoga glumišta ili pak dodjeljivanje nagrade za suvremeni dramski tekst adaptacijama i glumačkim interpretacijama klasika na festivalu deklarativno posvećenom suvremenom dramskom tekstu tek vrh ledenoga brijega. S obzirom na rečeno, ali i na nimalo zanemaruivu činjenicu da dodjeljivanje nagrada kao mehanizam vidljivosti i prepoznatljivosti te vrednovanja književnih ostvarenja i autora ima svoj udio i u dugoročnim procesima književne i kazališne kanonizacije dramskih i uopće književnih djela i autora, čini se da bi razmatranje novije hrvatske dramske produkcije u okviru književnih nagrada, nagrada za poticanje dramskoga stvaralaštva te ostalih nagrada za suvremenu hrvatsku dramsku riječ moglo biti stanovitim lakmus-papirom pojedinih pozicija i problematike suvremenoga hrvatskoga dramskoga pisma od 1990. godine do danas.

DRAMSKI TEKST I HRVATSKE KNJIŽEVNE NAGRADE

Prema leksikografskoj jedinici o književnim nagradama otisnutoj u *Hrvatskoj književnoj enciklopediji*, »nagrade iskazuju priznanje književniku i njegovu djelu, odražavaju zrelost sredine, koja odaje priznanje uviđajući važnost umjetničkog stvaranja, te očituju povjerenje društvene zajednice prema umjetnikovoj osobi« (Mihaljević, 2011: 163), a prema Nives Tomašević i Jasni Horvat u poglavlju o književnim nagradama u knjizi o izdavaštvu *Nevidljivo nakladništvo*, gdje se također ističe udio književnih nagrada u izdvajanju pojedinih djela i autora, književne nagrade apostrofirane su i kao jedan od instrumenata oblikovanja javnoga mnijenja pa time i svjetonazora te jedno od marketinških sredstava nakladničke industrije (Tomašević i Horvat, 2012: 66, 92). Bez obzira na

to kojemu smo se od ponuđenih tumačenja ili varijacija na temu književne nagrade skloniji prikloniti, od književne preko tržišne do medijske vrijednosti/težine književnoga nagrađivanja, književne nagrade doimaju se kao važan kotačić u mehanizmu književne proizvodnje, distribucije i recepcije pa ih nipošto ne treba shvaćati olako. Od sredine 19. stoljeća kada, ponovno prema *Hrvatskoj književnoj enciklopediji* (Mihaljević, 2011.), datiraju počeci sustavnijega književnog nagrađivanja pisaca u Hrvatskoj, prve nagrade dodjeljivane su u sklopu natječaja za dramska djela koja je raspisivao privremeni odbor za upravu Narodnoga kazališta u Zagrebu, a nagrade su dodjeljivane iz državnih sredstava. Također, prva stalna književna nagrada, Demetrova nagrada utemeljena 1906. godine, također se dodjeljivala za dramsko djelo. Od tada se opseg i doseg hrvatskih književnih nagrada više puta izmijenio, ali je u usporedbi s prošlosti ugled dramskoga djela unutar toga sustava postupno opadao. Od osamostaljenja Hrvatske početkom devedesetih godina do danas, u razdoblju koje podrazumijeva i stjecanje nacionalnih sloboda za poticanje i nagrađivanje vlastite nacionalne književne produkcije, ali i promjenu društvenoga uređenja koje uvođenjem slobodnoga tržišta nagradama otvara novi potencijalni povlašteni prostor djelovanja, kao što je već natuknuto u uvodnim recima, u Hrvatskoj se broj književnih nagrada višestruko umnožio od desetak u devedesetima preko petnaestak u nultima do trenutne brojke od oko osamdeset književnih nagrada. Rečene su nagrade različitih predznaka, tradicija, trajanja i ugleda, ovisno već o tome tko ih, otkada i za što dodjeljuje, bilo da je riječ o onim najuglednijim državnim nagradama, nagradama istaknutih znanstvenih i kulturnih institucija, ili o strukovnim, specijaliziranim, gradskim, županijskim, regionalnim, novinskim, medijskim, festivalskim, sajamskim i drugim sličnim nagradama. Ne zalazeći dublje u analizu svih hrvatskih književnih nagrada, čini se da su unutar rečenoga korpusa nagrade za dramski tekst kao jedan vid i rod književnoga stvaranja mahom minorizirane, ali i ponešto izdvojene, zacijelo zbog svoje upućenosti na

kazališnu izvedbu i mehanizme nagrađivanja unutar sustava kazališnoga života, poglavito također razmjerno brojnih hrvatskih kazališnih festivala.

Najprije valja reći da su nagrade za dramska djela unutar sustava književnih nagrada rijetke i da su brojnije nagrade za prozu i nešto manje za poeziju te za esejistiku i publicistiku. No ne samo da je ukupan udio nagrada za dramska djela manji, već kategorije za dramsku književnost često izostaju među prestižnim nagradama uglednih hrvatskih kulturnih i znanstvenih institucija (Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Matice hrvatske, Društva hrvatskih književnika...), odnosno onda kad nominalno i postoji mogućnost da nagradu osvoji dramski tekst ili kad nagrada nosi ime pisca koji je bio (i) istaknuti dramatičar, takvo se što ipak događa rijetko ili nikada. Premda je, primjerice, povijesno najpoznatija nagrada za dramsku književnost pa i prva velika hrvatska književna nagrada, Demetrova nagrada, utemeljena na poticaj Društva hrvatskih književnika, unutar više aktualnih nagrada Društva hrvatskih književnika nema nijedne koja bi bila namijenjena upravo dramskom djelu, a unutar nagrada koje bi se mogle dodijeliti i dramskom djelu, takvo je što iznimka više nego pravilo. Tako je Nagrada Fonda Miroslav Krleža ukupno tek dva puta dodijeljena dramskome djelu, prvi put u osamdesetima Pricinoj *Ostavci* (1987.), a drugi put i samo jednom u predmetnom razdoblju od devedesetih naovamo Bakmazovu *Ozračju* (1991.) praižvedenom i tiskanom još 1987. godine.⁴ Nagrada za književni prvijenac Slavić uglavnom je pak odlazila u ruke prozaicima i pjesnicima, odnosno proznim i pjesničkim zbirkama autora koji, poput dramatičarke i diplomirane dramaturginje Kristine Gavran, među ostalim

⁴ Godine 1987. Nagrada Fonda Miroslav Krleža dodijeljena je drami *Ostavka Čede Price* za razdoblje 1983. – 1986., a Ivo Brešan dobitnik je Nagrade Fonda Miroslav Krleža za 2003. godinu, ali za roman *Astaroth*. Vidi mrežne stranice Društva hrvatskih književnika <http://dhk.hr/nagrade-knjizevnika/> (pristupljeno 12. prosinca 2018.).

pišu i drame.⁵ Razmjerno nova nagrada Hrvatskoga društva pisaca, Nagrada Janko Polić Kamov, nominalno namijenjena svim književnim rodovima u kojima je taj istaknuti hrvatski spisatelj stvarao, dosad je dodijeljena samo za prozna ostvarenja i autobiografsku prozu.⁶ Nagradom Drago Gervais, također propozicijama otvorenom dramskome tekstu, samo je jednom, još sedamdesetih godina 20. stoljeća, nagrađeno neko dramsko ostvarenje.⁷ Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za područje književnosti 2008. godine dobio je kazališni redatelj Božidar Violačić za esejističko-memoarsku knjigu *Isprika*, a 2011. uručena je i istaknutom dramatičaru i kazališnom čovjeku Miri Gavranu, ali za roman *Kafkin prijatelj*. Ni u brojnim kategorijama danas već ugašene sajamske nagrade Kiklop kao što su proza, poezija, debitantska knjiga, esejistika, publicistika, slikovnica, knjiga za djecu i mladež, znanstvena knjiga, biblioteka, urednik ili prijevod, nije se našlo prostora za dramsku književnost, pa njome nikada nije bio nagrađen ni jedan suvremeni dramski tekst, ni biblioteka kao što su, primjerice, Mansioni, ni urednice te iste biblioteke specijalizirane za izdavanje teatroloških i suvremenih (hrvatskih) dramskih tekstova poput Sanje Nikčević ili Željke Turčinović. Središnju državnu nagradu za životna

⁵ Vidi mrežne stranice Društva hrvatskih književnika <http://dhk.hr/nagrade-knjizevnika/> (pristupljeno 12. prosinca 2018.). Nagrade za teatrološke knjige (Boris Senker, Jelena Lužina...) i pojedinačne umjetničke prinose kazalištu (Zlatko Bourek, Neva Rošić, Miroslav Međimurec, Vanja Drach...) ovom prigodom dakako ostavljam po strani.

⁶ Vidi mrežne stranice Hrvatskoga društva pisaca, <https://hrvatskodrustvo-pisaca.hr/index.php/hr/projekti/polufinalisti-finalisti-i-dobitnici-nagrade-kamov-2014-2017>. (pristupljeno 12. prosinca 2018.).

⁷ Na mrežnim stranicama nagrade, prema podacima iz knjige *Književna nagrada Drago Gervais (1959.-2007.)* Vlaste Hrvatinić Smetko i Milorada Stojevića, ICR, Gradska knjižnica Rijeka, Rijeka 2008., stoji da je 1970. godine treću nagradu dobila drama *Kova je naša nepoznatoga* autora. Vidi mrežne stranice Gradske knjižnice Rijeka <https://gkr.hr/O-nama/Nagrade/Književna-nagrada-Drago-Gervais> (pristupljeno 12. prosinca 2018.). Drama je objavljena pod pseudonimom Rašan Županić iza kojega se krije istarski novinar Armando Černjul.

i godišnja umjetnička postignuća, renomiranu Nagradu Vladimir Nazor, teoretski je moguće dobiti i za dramsko stvaralaštvo, i to u čak dva područja, onom za književnost i onom za kazalište, kojima dramsko stvaralaštvo i inače prirodno pripada. Međutim, povijesni pregled nagrađenih navodi na zaključak da su dramski pisci rijetko kada osvajali ovu uglednu nagradu, posebice ne isključivo zbog svoga dramskog rada i posebice ne u kategoriji godišnjih nagrada gdje je ipak češće nagrađivana proza. Kad se pak nagrada promotri s posebnim osvrtom na predmetno razdoblje od 1990. godine do danas postaje razvidno da je u posljednjih tridesetak godina spomenuta nagrada dramskome tekstu dodijeljena tek jedanput, Elvisu Bošnjaku za umjetničko ostvarenje u predstavi *Nosi nas rijeka* (2002.) splitskoga kazališta u kojoj se Bošnjak javio u dvostrukoj funkciji tekstopisca i nositelja jedne od središnjih uloga. Nagrada mu, naime, nije pripala samo za dramski tekst već i za glumačku interpretaciju jedne od uloga u tome tekstu. U kazališnom području Nagrade Vladimir Nazor prednost su najčešće dobivali izvođači (u pravilu glumci, a tek povremeno i plesači) odnosno redatelji i vrlo sporadično pokojni predstavnik neke druge kazališne profesije (scenograf, kostimograf), dok su to u književnome području mahom bili prozaici i eventualno pjesnici, ali u pravilu ne i dramski pisci. Dapače, prilikom dodjele spomenute nagrade nekako se uvriježio stav da nagradu za dramsko pismo ne treba dodjeljivati u kazališnom već u književnom području u kojem je, međutim, drama tradicionalno podzastupljena, te se na koncu dramskoj riječi nagrade uporno uskraćuju, što dodatno govori o institucionalnom i profesionalnom statusu dramske književnosti unutar suvremene hrvatske književne produkcije ali i suvremenoga hrvatskog kazališta, statusu koji često apostrofiraju suvremeni dramski pisci ističući osjećaj marginaliziranosti i sporednosti.⁸

⁸ Dio razmatranja o Nagradi Vladimir Nazor temeljim i na osobnom iskustvu sudjelovanja u radu povjerenstva za dodjelu Nagrade Vladimir Nazor za područje kazališta.

Naposljetku, u nekim su novijim istraživanjima hrvatskih književnih nagrada dramske nagrade zaobiđene kao zacijelo manje važne za problematiku nakladništva i sustava književnog nagrađivanja, pa tako jedina nacionalna nagrada za dramsko pismo, Nagrada Marin Držić, nije uzeta u obzir ni prilikom ispitivanja urednika i književnih teoretičara ili kritičara o književnim nagradama u Republici Hrvatskoj koje su prije nekoliko godina provele Nives Tomašević i Jasna Horvat (usp. Tomašević i Horvat, 2012.), ni u statističkoj obradi književnih nagrada u jednom diplomskome radu u kojem je zasebna kategorija nagrade za dramsko djelo, uz uobičajenu prozu i poeziju, u potpunosti izostavljena i obrađena unutar kategorije »ostale« književne proizvodnje, premda se sama Nagrada Marin Držić kao i popis njezinih dobitnika navode u istraživanju (Horvat, 2017.).

KAZALIŠTE I NAGRADE ZA SUVREMENI HRVATSKI DRAMSKI TEKST

Ako je, kao što se prethodno pokazalo, u kontekstu književnih nagrada općenito nagrada za suvremeni dramski tekst u ponešto lošijoj poziciji u odnosu na prozna ostvarenja, pa čini se i poeziju, postavlja se pitanje kako stvari stoje kad je riječ o kazalištu. U kontekstu kazališta, nagrade za dramski tekst nešto su brojnije, iako ne znatno, a međusobno su i različite naravi i različita dosega, varirajući od stimulativnih nagrada za poticanje neizvedenih i neobjavljenih dramskih djela od strane same države ili pojedinoga kazališta do nagrada za već otisnuta ili uprizorena dramska djela na festivalima ili različitim godišnjim i sezonskim rezimiranjima učinjenoga. Početkom devedesetih godina 20. stoljeća, godinu dana nakon što je u Splitu pokrenut kazališni festival predstava utemeljenih na hrvatskim djelima, s ciljem stimuliranja produkcije dramske književnosti na hrvatskom jeziku pokrenut je i Natječaj za suvremeni dramski tekst koji

se prvih nekoliko godina, od 1992. do 1995. godine, raspisivao u sklopu Marulićevih dana, ali bez većeg uspjeha i s učestalim nedodjeljivanjem prve ili svih nagrada,⁹ zbog čega je, nakon više bezuspješnih pokušaja njegove revitalizacije – primjerice, izdašnjim novčanim stimulacijama, pretvaranjem natječaja dijelom i u pozivni natječaj ili uvođenjem obaveze izvođenja prvonagrađenoga teksta – ukinut i 1996., čini se na poticaj samoga splitskog kazališta, nadomješten dodjelom Nagrade Marin Držić koja je iz Zagreba prebačena u Split. Na samom festivalu hrvatske drame, međutim, dugi niz godina nije postojala nagrada za izvedeni dramski tekst, unatoč pozamašnom broju festivalskih nagrada, pa se morao dogoditi niz prosvjeda, polemika i uvodno spomenutih aberacija da bi se uspostavila i afirmirala zasebna nagrada za suvremeni dramski tekst. Tijekom tridesetak festivalskih godina nekoliko su se puta modificirali i koncepcija festivala, i festivalski pravilnik, i vrsta i broj festivalskih nagrada. No premda je festival pokrenut u ime promicanja (suvremene) hrvatske dramske riječi, u jednom se trenutku ipak dogodio paradoks da su na festivalu nagrađivane i predstave, i izvođači, i članovi autorskoga tima predstava,¹⁰ svi osim autora izvornih dramskih djela, na što je još 1995. godine u novinskom tekstu »Drama riječi« upozoravala kritičarka Marija Grgičević (Grgičević, 1995.), i oko čega su se vodile višekratne rasprave pa i polemike mnogo šire i protežnije od (poslije) često nasilno nametane opozicije između izvornoga dramskoga teksta i autorskoga kazališta. Prijepor je naposljetku urodio

⁹ Prve godine specijalno priznanje dodijeljeno je drami *Stranka ljubavi* Milana Grgića, druge godine nije dodijeljena niti jedna nagrada, jednako kao ni treće kada su dodijeljene samo financijske stimulacije autorima uspješnijih tekstova, a četvrte godine Marulićevi dani i Slobodna Dalmacija dodijelili su drugu (Feđa Šehović, *Kad sunce zađe*) i treću nagradu (Vlatko Perković, *Ucjena*).

¹⁰ Na prvom festivalu Milica Lukšić nagrađena je za tekst *Lov na medvjedu Tepišara*, na drugom nije bilo nagrade za suvremeni dramski tekst jer su sve predstave igrane prema starijim dramskim djelima, na trećem nagrada za najbolji tekst nije dodijeljena, a slično se nastavilo do 2000. kada je nagrada za izvedeni dramski tekst dodijeljena Trpimiru Jurkiću za dramu *Kajin i Abel*.

uspostavljanjem zasebne nagrade za najbolji izveden dramski tekst među festivalskim predstavama – danas pod nazivom Nagrada za suvremeni dramski tekst festivalske predstave, jasno odijeljene od Nagrade za dramaturgiju predstave/dramatizaciju/adaptaciju (lokalizaciju), ali nije do kraja spriječio, primjerice, dodjeljivanje Marula za najbolji izveden dramski tekst dramatizaciji romana i autoru dramatiziranoga romana (2011. godine Anti Tomiću i Željki Udovičić za tekst *Čudo u Poskokovoj Dragi*)¹¹ ili pak glumačkome ansamblu (2012. ansamblu HNK-a u Zagrebu za glumačku interpretaciju Krležine rečenice u drami *Gospoda Glembajevi*).¹²

Jedna od prestižnih nagrada koja se dugi niz godina (od 1977.) dodjeljivala za različita umjetnička ostvarenja u kazališnoj umjetnosti bila je, gašenjem dnevnog lista *Vjesnik*, također ugasla, Nagrada Dubravko Dujšin. Nju su također mahom dobivali glumci i redatelji, kasnije i predstavnici autorskoga kazališta poput Renea Medveška, Saše Anočića ili Boruta Šeparovića, no 1994. godine Dujšinom je, uz dvije glumačke kreacije Vilima Matule, prvi put nagrađen i suvremeni hrvatski dramski tekst, drama Lade Kaštelan *Posljednja karika*, uz opasku da je riječ o uzornome primjeru novoga autorskog senzibiliteta i da autoričino djelo promiče suvremeno dramsko stvaralaštvo, a punih deset godina kasnije, 2004. godine istom je nagradom ovjenčan i suvremeni dramski tekst Ivana Vidića *Veliki bijeli zec*. Obje se drame, kao i spomenuta Bošnjakova drama, iz današnje perspektive smatraju uspješnijim, reprezentativnim pa i antologijskim naslovima hrvatskoga dramskog pisma od 1990. godine do danas.

Strukovna Nagrada hrvatskoga glumišta koju od 1992. godine dodjeljuje Hrvatsko društvo dramskih umjetnika predstavlja se kao središnja nagrada hrvatske kazališne zajednice. No i ta je nagrada kategoriju

¹¹ Iste su godine u konkurenciji bile i nove drame, primjerice, Ivana Vidića i Ivora Martinića, a nagrada za dramaturšku obradu dodijeljena je Borivoju Radakoviću za obradu Kolarove *Breze*.

¹² Iste je godine u konkurenciji bio i tekst Ivora Martinića *Moj sin samo malo sporije hoda*, otada višestruko preveden i izvođen i na međunarodnoj sceni.

za najbolji praižvedeni suvremeni hrvatski dramski tekst uvela tek petnaestak godina nakon svog utemeljenja (2009.), s iznimkom da je jednom izvanredno dodijeljena i 1998. godine. Valja, međutim, naglasiti da je unutar rečene nagrade, punog naziva Nagrada hrvatskoga glumišta za najbolji praižvedeni suvremeni hrvatski dramski tekst ili najbolju dramaturgijsku predstavu, izvorni suvremeni hrvatski dramski tekst i dalje prisiljen prostor nagrade dijeliti s prilagodbama drugih tekstova (1998. prostor je dijelila s operom, operetom i mjuziklom), ukazujući čak i na uže unutarstrukovno neprepoznavanje pa i nepoštovanje osobitosti, a možda i značenja suvremenoga dramskoga pisma i pisca, ne samo za nacionalno kazalište već i za kazalište u cjelini. U nepunih trideset godina postojanja, spomenuta je Nagrada hrvatskoga glumišta svega četiri puta dodijeljena za izvorni hrvatski dramski tekst (Filipu Šovagoviću za *Ciglu*, Anici Tomić i Jeleni Kovačić za djelo *Ovo bi mogla biti moja ulica*, Ivoru Martiniću za dramu *Moj sin samo malo sporije hoda* te Teni Štivičić za *Tri zime*), jednom za dramu napisanu prema filmskom scenariju (Mati Matišiću za *Fine mrtve djevojke*) i pet puta za dramaturgijsku predstavu, dramaturški koncept ili dramaturgijsku obradu (Olji Lozici, Goranu Ferčecu, Ani Prolić, Ivici Boban i Hrvoju Ivankoviću te Ozrenu Prohiću).

Zastranjenja i propuste u odnosu spram nagrađivanja suvremenoga hrvatskoga dramskoga teksta ponekad prikriva brojnost raspoloživih nagrada pa se spomenutim nagradama mogu pribrojiti i Nagrada za najbolji dramski tekst ili dramaturgijsku predstavu na Međunarodnome festivalu malih scena u Rijeci (svojedobno je nosila ime glumca Veljka Maričića, a od 2018. godine nosi ime nedavno preminuloga teatrologa, profesora, intendanta, dramaturga i pisca Darka Gašparovića) i Nagrada publike portala teatar.hr za najbolji izvedeni novi tekst koja se dodjeljuje od 2012. godine za već izvedene originalne tekstove i to, kako je naglašeno u pojašnjenju,

za »drame, postdrame i nedrame, ali ne i adaptacije«. ¹³ Natječaj portala Drame.hr za financiranje prijevoda hrvatske drame na strane jezike pokazao se osobito vrijednim za promociju hrvatskih autora izvan nacionalnih granica, rezultirajući i međunarodnim izvedbama hrvatskih autora. Valja dometnuti i da su suvremeni hrvatski dramski tekstovi povremeno dobivali još neke festivalske nagrade za dramske tekstove kao što je to Nagrada Zlatni smijeh, odnosno današnja Nagrada Fadil Hadžić za najbolji tekst na zagrebačkim Danima satire (primjerice, Fadil Hadžić za dramu *Ministrov sin*, Mate Matišić za drame *Cinco i Marinko te Ljudi od voska*, Ivan Vidić za dramu *Veliki bijeli zec*, Borivoj Radaković za *Amatere...*), a u kontekstu poticanja suvremenoga dramskoga teksta nagradama, ali i razumijevanja dramskoga teksta, nije naodmet spomenuti ni recentan nesporazum između prosudbenoga povjerenstva i nagrađenika na Danima satire oko poimanja dramskoga teksta. Naime, 2018. godine Nagrada Fadil Hadžić za dramski tekst dodijeljena je Bobi Jelčiću u ansamblu predstave *Govori glasnije!*, no rečenu je nagradu redatelj predstave Bobo Jelčić odbio smatrajući da je riječ o autorskome projektu nastalom na posve drukčijim osnovama od dramskoga teksta. ¹⁴

Kao najslabija karika u poticanju suvremene hrvatske dramske riječi često se apostrofiraju, a katkada i prozivaju kazališta: govoreći o

¹³ Vidi pravilnik na mrežnim stranicama portala teatar.hr <https://www.teatar.hr/nagrada-publike-pravila/> (pristupljeno 12. prosinca 2018.). Nagradu su dosad dobili tekstovi *Moj sin samo malo sporije hoda* Ivora Martinića 2012., *I živjeli su sretno...?* Nine Horvat 2013., *Žene u crvenom* Davora Špišića 2014. i *Elza hoda kroz zidove* Ivane Šojat 2015.

¹⁴ »Da. I odbio sam je. Uz dužno poštovanje žirija i njegove odluke. Jer predstava naprosto nema dramski tekst, nego je nastala kao autorski projekt tijekom procesa rada. Dramski tekst bi, inače, trebalo biti moguće upotrijebiti za više različitih predstava. Ovdje je slučaj da se radi o autorskom projektu, odnosno tekstu koji se na osnovu njega stvara i koji je upotrebljiv samo na dotičnoj, jednoj jedinoj predstavi. Samim tim kao tekst nije konkurentan. To je naprosto druga kategorija. Tako da je nagrada u neku ruku netočna. I krivo adresirana.« (Jelčić u Korljan, 2018.)

nagradama ili stimulacijama za pisanje, odnosno narudžbama, kazalište se tijekom posljednja tri desetljeća doista rijetko pojavljivalo u nekoj od spomenutih uloga, a kada je to i činilo, nerijetko je tekstove naručivalo od već provjerenih i potvrđenih autora, oslanjajući se prije prve scenske provjere teksta i na kriterije nagrađivanosti djela i autora kao i na kriterij njegove izvođenosti i recepcije izvan Hrvatske. U tom je smislu zanimljiva pojava natječaja privatnoga i nezavisnoga kazališta Moruzgva za dramski tekst komediografskoga usmjerenja koji se potom izvodi u produkciji toga kazališta, što je dosad rezultiralo izvedbama dvaju nagrađenih tekstova, točnije predstavama *OtpisaNE* Renata Baretića 2017. i *Brodolomke* Ane Maras Harmander 2018. godine. Među specijaliziranim natječajima/nagradama za dramski tekst poticajnim se pokazao i onaj, doduše jednokratno, tematski organiziran oko pitanja ravnopravnosti spolova kojega je nositeljica bila Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, a kazališni partner Hrvatsko narodno kazalište u Splitu.¹⁵

NAGRADA MARIN DRŽIĆ

Među kazališnim, festivalskim, strukovnim, medijskim, tematskim, žanrovskim i srodnim nagradama za suvremeni dramski tekst, od kojih se neke pojave i nestanu, a neke polako stječu tradiciju i renome, povlašteno mjesto – i zbog dugovječnosti i zbog institucije koja je dodjeljuje, ali i zbog objektivnih učinaka – pripada Nagradi Marin Držić.

¹⁵ Natječaj je raspisan u sklopu projekta »Prema stvarnoj ravnopravnosti muškaraca i žena: usklađivanje privatnog i obiteljskog života« kojeg je nositeljica bila Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, a partneri Hrvatsko narodno kazalište Split, Udruga Riječi/Prave/Predstave i MAMFORCE (Spona komunikacije).

Državna nagrada Ministarstva kulture Republike Hrvatske za poticanje hrvatskoga dramskog i kazališnog stvaralaštva, Nagrada Marin Držić, izrasla iz Stimulacije za dramsko stvaralaštvo nekadašnjega Sekretarijata za kulturu čija tradicija seže do početka osamdesetih godina prošloga stoljeća (1982.), pod imenom poznatoga hrvatskoga dramatičara dodjeljuje se od 1991. godine. Nagrada koja se katkada kolokvijalno naziva i »hrvatskim dramskim Oscarom« začeta je, kako stoji u jednome dopisu iz sredine devedesetih,¹⁶ u sklopu programa kulturnoga razvitka Republike Hrvatske i od svog je osnutka do danas prebrodila razne dječje bolesti i inicijalna traženja, rastući i sazrijevajući, podnoseći različite preinake i promjene pravila igre i modela vrednovanja.¹⁷ Cilj nagrade, međutim, uvijek je bio jedan te isti, promicanja suvremenoga hrvatskoga dramskoga pisma i izvođenje suvremenih hrvatskih dramskih djela na sceni.

¹⁶ Rad se temelji na istraživanju opsežne arhivske građe o Nagradi Marin Držić pohranjenoj u Ministarstvu kulture Republike Hrvatske. Za uvid u građu stoga zahvaljujem Jasenki Krčelić i Ani Baturini te Ministarstvu kulture.

¹⁷ Kada je, primjerice, riječ o procesu prijave, odlučivanja i nagrađivanja i njegovoj transparentnosti, valja naglasiti da pravilnik Nagrade, iako je to u više navrata pokušavano, nikada nije donesen, kao što ne postoji niti formalni akt o osnutku nagrade, te su se formalni obrasci dodjeljivanja nagrade ovjeravali s obzirom na propozicije zadane javnim pozivom – smije li isti autor prijaviti više djela ili ne, uzimaju li se u obzir tekstovi za djecu i mlade, radiodrame, scenariji, libreta te dramatizacije i adaptacije tuđih djela, smije li se autor ponovno prijaviti s istim tekstom, dolaze li u obzir objavljene ili izvedene drame, treba li prva nagrada biti potvrda zrelog dramskog glasa a druga i osobito treća imati karakter poticaja, i slično, poprimivši postupno današnju formu nagrade za neobjavljeno i neizvedeno dramsko djelo. Kada je riječ o formalnim propozicijama, treba reći da su dramska djela isprva prijavljivana pod šifrom, pseudonimom ili punim imenom, poslije su, uz objašnjenje da takav način prijave stvara pomutnju, drame prijavljivane pod punim imenom autora, a na koncu su, nakon višegodišnjih zalaganja različitih prosudbenih povjerenstava (primjerice iz 2003.), ali i dramskih pisaca, ponovno uvedene prijave djela pod šiframa kako bi se povjerenstvu osigurala kakva-takva nepristranost s obzirom na autora.

Od osnutka nagrade početkom devedesetih kada se na natječaj prijavljivalo dvadesetak drama do današnjih pedesetak ili čak rekordnih sedamdesetak prijavljenih drama,¹⁸ nagradom je obuhvaćeno više od stotinu dramskih djela pisaca različitih generacija, svjetonazora, senzibiliteta i rukopisa te stupnja afirmiranosti u trenutku nagrađivanja. Pritom se, unatoč različitim sastavima povjerenstava, među nagrađenima iskristaliziralo nekoliko dramskih pisaca koji su kao razmjerno nepoznati autori nagradu osvajali više puta i koji su se, uz već ranije potvrđene dramatičare poput Ive Brešana, Borisa Senkera, Mire Gavrana ili Lade Kaštelan, dijelom zahvaljujući i nagradi, nametnuli kao istaknute autorske osobnosti i afirmirani predstavnici suvremene dramske riječi, primjerice, Pavo Marinković, Ivan Vidić, Ivana Sajko, Nina Mitrović, Tomislav Zajec, Davor Špišić, Dino Pešut i drugi. Ipak, unatoč višekratnim prijavama, pojedini se, čak i viđeniji autori nisu uspijevali probiti do nagrade, poput Tanje Radović, pojedini za nju nisu pokazivali pretjerano zanimanje, poput Mate Matišića ili kasnije Tene Štivičić, a među prijavljenim dramama kojima su nagrade izmakle nalaze se i mnoge kasnije domaće i međunarodne scenske uspješnice što su s vremenom ušle i u antologijske izbore hrvatske drame ili prijevode hrvatskih drama na strane jezike, poput, primjerice, Zajecove drame *John Smith, princeza od Walesa*, Bošnjakove drame *Nosi nas rijeka* (te je godine nagrađen Vujčićev *Pir pepela*), *Prije sna* Lade Kaštelan ili *Dive* Marijane Nola.¹⁹

Od ukupno stotinjak nagrađenih dramskih djela, ne računajući tradiciju preporuke još desetak drama godišnje koju su uvela i njeovala pojedina prosudbena povjerenstva, uz potporu Ministarstva izvedeno je preko pedeset nagrađenih drama, a neke su nagrađene drame izvedene i neovisno o

¹⁸ Činjenicu da je broj drama koje su pristizale na natječaj iz godine u godinu rastao svakako treba uzeti i kao jedan od pokazatelja odjeka i ugleda nagrade, ali i njezina uspjeha i prepoznatosti među samim dramatičarima.

¹⁹ Pritom, dakako, nije svejedno niti je posve lako utvrdivo o kojoj se i koliko doradojenoj inačici kasnije uspješnoga i potvrđenoga djela radilo.

potpori Ministarstva i izvan propisanoga roka od dvije godine, što i nije zanemariv postotak.²⁰ Retrospektivno gledano, iz ponekih su godišnjih odabira izvedene gotovo sve nagrađene drame, a iz ponekih niti jedna, no pritom se ne može reći da su neka povjerenstva imala dobar osjećaj za prepoznavanje potencijalno izvedbeno pregnantnih tekstova, a neka druga ne, jer usporedno čitanje nagrađenih i izvedenih drama pokazuje da situacija nije toliko jednostavna ili doslovna. Odnos nagrađenih i izvedenih drama i pisaca od 1990. do danas daje naslutiti da su se neki autori poput, primjerice, Ivane Sajko, Tomislava Zajeca ili Ivana Vidića, uspješno probijali do izvedbe posve neovisno o nagradi, dok pojedinci i unatoč nagrađenim naslovima nisu uspijevali osvojiti prostor scene, ukazujući i na širu problematiku (ne)prepoznavanja pisca i kazališta (bilo nekog određenog teatra, bilo teatra u cjelini), ali i pisca i redatelja. S tim u vezi nije dovoljno samo napomenuti da su se pojedini suvremeni dramski pisci uspješno prepozna(va)li s pojedinim redateljima – jedan od najsvjetlijih primjera svakako je umjetnički suodnos pisca Elvisa Bošnjaka i redateljice Nenni Delmestre – već valja naglasiti i opasku spomenute redateljice koja se intenzivno posvetila upravo režiranju suvremenih hrvatskih dramskih autora da se važan zalag Nagrade Marin Držić krije i u tome što uspijeva skrenuti pozornost hrvatskih redatelja na brojne dramatičare i dramske tekstove koji bi inače prošli neopaženo (Delmestre u Parić, 2013.). S druge strane, za mnoge nagrađene dramske tekstove prva scenska izvedba i prvo redateljsko čitanje ujedno je bilo i posljednje, pa se nerijetko događa da se tek manji broj suvremenih drama, i nagrađenih i nenagrađenih, uspio uspješno odmaknuti od praiizvedbenog postavljanja kao, primjerice, drame *Posljednja karika*, *Nosi nas rijeka*, *Moj sin samo malo sporije hoda*, *Hajdemo skakati po tim oblacima*, *Nemreš pobjeć od nedjelje* od kojih osim potonje većina nije bila nagrađena Držićem, i to nerijetko tek ako se među

²⁰ Vidi popis nagrađenih i izvedenih drama na mrežnim stranicama Nagrade Marin Držić i Ministarstva kulture <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=180> (pristupljeno 12. prosinca 2018.).

izvedbe uračunaju i inozemne produkcije.²¹ Važan učinak nagrade svakako treba tražiti i u uspostavljanju kontinuirane prakse javnog scenskog čitanja nagrađenih tekstova na festivalu hrvatske dramske riječi Marulićevi dani, nerijetko ostvarene u savezu nagrađenih pisaca, osobito mladih i neafirmiranih, i polaznika umjetničkih akademija, koji ima potencijala prerasti i u poetski i/ili generacijski generiranu suradnju izvan uskih okvira nagrade i festivala.

Nagrađivanje je za veći broj dramskih djela, osim izvedbe u kazalištima – s financijskim poticajem ili bez njega – i medijske promocije, gdjekada rezultiralo i objavljivanjem nagrađenih tekstova u književnim i kazališnim časopisima (napose u specijaliziranom časopisu *Kazalište*) i poslije u zasebnim autorskim publikacijama i dramskim zbirkama. Različita su prosudbena povjerenstva tijekom godina u više navrata isticala potrebu da se nagrađeni tekstovi okupe i prvi put objave u zasebnoj zajedničkoj ediciji (još je 1999. godine postojao takav prijedlog, kako svjedoči arhiva Nagrade Marin Držić u Ministarstvu kulture), no ta se ideja nije uspjela realizirati sve do 2008. godine kada je u nakladi Disputa objavljena prva knjiga nagrađenih drama, prerastavši u mahom kontinuiran knjižni niz naslovljen *Nagrada Marin Držić*. Potičući dostupnost dramskoga djela u tiskanome obliku, nagrada je ostvarila iznimno važan preduvjet vidljivosti i pojedinoga autora i pojedinoga djela i suvremenoga dramskoga pisma u cjelini. Napokon, i odabiri reprezentativnih autora i drama za različite dramske izbore i antologije te leksikonska i enciklopedijska izdanja također odaju da se urednici i antologičari nerijetko rukovode nagrađivanošću autora i djela te se Nagrada Marin Držić s vremenom posebice uspješno afirmirala i kao kanonizacijski čimbenik suvremene hrvatske dramske produkcije.

²¹ S tim u vezi valja reći da, iako su se nagrade financijski povećavale, prijedlog prosudbenoga povjerenstva iz 2002. godine da se povisi iznos za sufinansiranje kazališne izvedbe prvonagrađenog teksta kako bi se tekstu osigurala vrсна produkcijska razina praizvedbe, nije usvojen.

Analizirajući još 1998. godine u časopisu *Glumište* učinke Nagrade Marin Držić, Nives Madunić istaknula je potrebu definiranja jasnih kriterija nagrađivanja i selekcije s obzirom na osobitosti hrvatskoga dramskoga pisma i kazališta, očekivanja i potreba publike, ali i smjernica za daljnji razvoj hrvatskoga glumišta, primjerice, želimo li tržišno profitabilne predstave, predstave u kojima se njeguju nacionalna tematika i tradicija ili predstave koje zastupaju dramaturšku i kazališnu inovativnost (Madunić, 1998.). Pogled unatrag daje naslutiti da jedinstveni kriteriji vrednovanja djela pristiglih na natječaj za dodjelu Nagrade Marin Držić nikada nisu utvrđeni već su ih uvijek iznova definirala sama prosudbena povjerenstva od godine do godine, odnosno od povjerenstva do povjerenstva pa su, imajući dakako u vidu varijabilnost korpusa drama pristiglih na natječaj, i nagrade umnogome bile onakve kakvo je bilo i povjerenstvo, ranije sastavljano iz redova redatelja, dramaturga ili dramskih pisaca i teatrologa/kazališnih kritičara, a kasnije se sve češće oslanjajući i na prosudbu istaknutih predstavnika glumačke profesije. Utoliko se može reći da su mehanizmi prosudbe (bili) nesigurni, nestalni i kontingentni te ovisni o dinamici odabira i odluka sastavom doista različitih ili čak početno posve oprečno pozicioniranih povjerenstava.²² Budući da je nagrada isprobavala različite modele rada povjerenstva, od kontinuiranoga fluktuiranja i izmjenjivanja članova iz godine u godinu što je trebalo nagradi osigurati raznovrsnost poetičkih odabira, do višegodišnjeg ponavljanja istočlanog sastava što joj je prema pojedinim mišljenjima trebalo osigurati stabilnost i kredibilitet, a prema drugima ju je petrificiralo i sužavalo, dinamika promjene povjerenstva rezultirala je ne samo promjenama perspektive već katkada i drastičnim zaokretima u paradigmi promišljanja nagrade i polazišta za njezinu dodjelu, oviseći povremeno i o kriterijima poetičke i/ili svjetonazorske bliskosti Ministarstva i povjerenstva.

²² U tekstu »Čemu nagrada?« jedan od dugogodišnjih članova višegodišnjega povjerenstva Nagrade napisao je kako je u određenom trenutku o nagradama ponajviše odlučivao »osobni ukus članova povjerenstva« (Kovač, 2015: 67).

Sudeći prema javno dostupnim obrazloženjima nagrada, kriteriji dodjele su tijekom godina meandrirali od literarne i estetske vrijednosti do sceničnosti i izvedbenoga potencijala, od tematske atraktivnosti i problematiziranja suvremene zbilje do imperativa društveno-kritičkog angažmana, od usađenosti u priznate dramaturške i žanrovske obrasce do obaveze pomicanja granica dramskoga pisma i propitivanja dramske forme, ponekad već na osnovnoj razini izrazito visoko postavljajući ljestvicu nagrađivanja, promovirajući književnu izvrsnost ili usporedbe s kvalitetom dramskoga pisma autora čije ime nagrada nosi (što je često, posebice u prvim godinama, rezultiralo i nedodjeljivanjem prve nagrade),²³ a ponekad se rukovodeći kriterijima s drugoga kraja spektra kao što su potvrđivanje statusa autora, poticanje nepoznatih, neafirmiranih i mladih spisateljskih imena, stvaranje rasadišta novih talenata ili pak pokušaj probijanja ograničenja zagrebocentričnosti i poticanja spisatelja iz drugih hrvatskih sredina. Pojedina povjerenstva nagrade su rangirala s obzirom na kvalitetu ponuđenog i prijavljenog, a neka su prijavljene tekstove promatrala u kontekstu vrsnoće aktualne dramske produkcije ili pak nekih zamišljenih i pretpostavljenih ideja o tome što bi i kakvo bi suvremeno hrvatsko dramsko pismo trebalo biti. U pojedinim se obrazloženjima može naslutiti i uzimanje u obzir pretpostavljenoga načina na koji bi predstavu prema odabranome tekstu mogla prihvatiti publika, ponekad i precizno ciljana skupina odnosno segment publike koji se želio animirati za dolazak u kazalište pa su izdvajana djela komercijalnijega potencijala, komedio-grafski žanrovi ili djela za djecu i mlade. Radi potkrepe rečenoga navest ću nekoliko primjera iz obrazloženja: u izvješću za 1997. stoji da je povjerenstvo vrednovalo prvenstveno »dramaturšku izvornost, tematsku aktualnost, životnu uvjerljivost i potencijalnu sceničnost predočenih tekstova«; u izvješću za 2003. godinu da su tekstovi procjenjivani »kao literarna djela,

²³ To je u prvim godinama Nagrade nadomještano otkupom pojedinih drama, unaprijed i nakon dorade drame u skladu s preporukama povjerenstva.

s posebnim vrednovanjem njihovih izvedbenih potencijala, kao i odnosa prema suvremenosti«; u izvješću za 2005. i nekoliko idućih kad je žiri više godina djelovao u istom sastavu načela rada bila su »književna vrijednost, ali i objektivna scenska izvodivost, *sceničnost* teksta, aktualnost teme, odnosno kritička relacija spram društvene realnosti«. Mnoga povjerenstva isticala su da su promišljajući o prijavljenim dramskim rukopisima imala na umu predumišljaj na izvedbu, nerijetko i na nekoj od nacionalnih scena, odnosno izvedbeni potencijal drama prijavljenih na natječaj, premda je »izvedbeni potencijal« zacijelo morao značiti posve različite stvari iz vizure različitih osobnih pogleda na kazalište. Utoliko se do određene mjere u obrazloženjima nagrade može pratiti i pozicioniranje različitih povjerenstava spram problematike međuodnosa dobro skrojenoga dramskoga komada i pisma za izvedbu, dramskog i postdramskog kazališta, katkad i s neskrivenim vrijednosnim predznacima, te nije posve neutemeljeno tvrditi da se kroz nagradu prelomila i jedna od temeljnih (i, rekla bih, sasvim pogrešno postavljenih) dihotomija u hrvatskome kazalištu pa i na festivalu u sklopu kojega se nagrada dodjeljivala.²⁴

Premda među hrvatskim dramskim piscima, nagrađenima i nenagrađenima, postoji stanovit konsenzus o važnosti Nagrade Marin Držić, što se dijelom očituje i u kontinuirano uzlaznom prilivu broja prijava dramskih tekstova na natječaj i u zamjetljivoj sklonosti uvrštavanju nagrade u bilješke o piscu, različiti dramatičari tu su važnost tumačili na različite načine, shvaćajući je i kao čin vraćanja digniteta dramskome piscu i kao mjesto afirmacije pojedinoga autorskog dramskog stvaralaštva i kao odskočnu dasku

²⁴ Tako, primjerice, u obrazloženju koje je 1999. napisao N. Vončina prigodom dodjele Nagrade Marin Držić drami *Trovačica*, stoji kako »nakon vrlo skromnih *žetava* hrvatske dramske proizvodnje u posljednjim godinama i u pretežnom sivilu kazališnog života, kada nemali dio, osobito mlađih kritičara gotovo jedine svijetle točke vidi u nekim predstavama *neverbalnog teatra* i ekskluzivističkim *novotarijama*, drama *Trovačica* Jurice Pavičića doima se kao jedan od navještaja obnove povjerenja u, tobože staromodno, *logocentričko* kazalište [...]«

za probaj u medije te na hrvatske ili čak međunarodne kazališne scene. Dugogodišnji pratitelj nagrade, dramski pisac Ivo Brešan, iznio je tezu da nagrada ima važnu ulogu u poticanju mladih pisaca da se pokušaju izraziti i kroz dramsku formu, a ne samo kroz prozu ili poeziju, a na sličnome tragu razmišljao je i dramski pisac Tomislav Zajec i višestruki dobitnik Nagrade Marin Držić (i kao mlad, i kao afirmiran autor), istaknuvši važnost nagrade u promoviranju ne samo pojedinih autora i drama već i u skretanju pozornosti na dramsko pisanje kao takvo (Zajec u Rogošić, 2013.). Neki dobitnici, osobito mlađeg naraštaja, u skladu s povećanim utjecajem medijske slike i medijske zastupljenosti pojedinca u njegovoj valorizaciji i napredovanju, ističu pak značenje osvojenog medijskog prostora i usmjerenja, makar i kratkotrajnog, pozornosti kazališta na vlastiti rad, drugi pak naglašavaju kako ni unatoč tome kazališta nisu pokazala očekivani interes za postavljanje nagrađenih djela, odnosno zamjeraju nedostatnu povezanost sustava državnoga nagrađivanja i oblikovanja kazališnih repertoara u državnim i gradskim kazalištima. Nagrada se zbog svojeg financijskog čimbenika koji piscima može nakratko osigurati neovisnost o drugim poslovima, tim više što se stipendije za pisanje književnih djela obično dodjeljuju prozaicima, ponekad sagledava i u kontekstu stanovite »kupovine« vremena za dramsko pisanje, kako se jednom prigodom izrazila Kristina Gavran (Gavran u Korbar, 2013.). Naprotiv, dobitnik Nagrade Marin Držić i iznimno cijenjen i priznat dramski pisac Elvis Bošnjak o nagradi se očitovao s izrazito negativnim predznakom, smatrajući da nagrada ne uspijeva ostvariti konkretnije rezultate u afirmaciji (suvremenoga hrvatskoga) dramskog pisca u kazalištu (Bošnjak u Boko, 2009.), odnosno pridonijeti boljem tretmanu pisca i učestalijem izvođenju.

Najveći procijep između dramskoga pisca i Nagrade Marin Držić dogodio se, međutim, 2012. godine nakon odluke prosudbenoga povjerenstva u sastavu redatelj Oliver Frljić, spisateljica Daša Drndić i glumica Marija Kohn da se za 2011. godinu nijednom dramskom tekstu ne dodijeli prva nagrada. Obrazloženje povjerenstva u kojem stoji da je kvaliteta pristiglih

radova »ispod razine koja bi trebala dostojno predstavljati recentnu dramsku produkciju u Republici Hrvatskoj« i da »nijedan od prispjelih tekstova ne postavlja dovoljno visoke standarde dramskog pisma općenito«,²⁵ zajedno s dvjema uzastopnim odlukama prosudbenoga žirija Marulićevih dana da nagradu za novi dramski tekst udijeli za dramaturgiju te glumačku interpretaciju, bila je kap koja je prelila čašu dramskim piscima i rezultirala prosvjednim pismom većeg broja hrvatskih dramatičara. U Otvorenome pismu dramskih pisaca i spisateljica od 1. svibnja 2012. godine četrdesetak je hrvatskih dramskih pisaca, među ostalim, supotpisalo i sljedeće: »Ovakvo obrazloženje odluke žirija zasigurno ne djeluje stimulativno na dramsko stvaralaštvo i budući rad hrvatskih dramskih pisaca [...] jer predstavlja vrlo subjektivne i osobne stavove o tome kako bi dramsko pismo trebalo izgledati i o čemu bi trebalo pisati«. ²⁶ Neovisno o promjenjivim pa čak i dijametralno suprotnim kriterijima i stavovima povjerenstava o vrsnoći dramskoga pisma, čini se da je dramatičare, ne samo one koji su te godine prijavili svoje drame na natječaj, već hrvatske dramske pisce uopće, ipak najviše izazvalo nepoštovanje njihova rada i profesije s jedne strane, ali s druge strane i otpor spram bilo kakve vrste proskriptivnosti dramskoga pisma poput, primjerice, nerijetko isticane nužnosti društvenoga angažmana ili političnosti dramskoga pisma, pa i njegove eksperimentalne naravi. Institucija nositeljica Nagrade Marin Držić te je godine odlučila poštovati odluku povjerenstva, ističući u svome odgovoru piscima kako se podrška Ministarstva kulture hrvatskome dramskome pismo očituje u

²⁵ Valja ipak reći da su se i u ranijim obrazloženjima znala provlačiti slična objašnjenja i navodi, primjerice 1997. kada je povjerenstvo u sastavu Nikola Batušić, Tomislav Durbešić i Asja Srnc Todorović zaključilo da je »većina ponuđenih dramskih djela ispod [...] dopuštene granice minimalne tematske, kompozicijske, odnosno scenske uvjerenosti«, a prve nagrade nisu dodjeljivane ni u početnim godinama djelovanja nagrade.

²⁶ Integralni tekst Otvorenoga pisma dostupan je na mrežnoj stranici portala Drame.hr, <http://drame.hr/vijesti/261-otvoreno-pismo-dramskih-pisaca-i-spisateljica> (pristupljeno 17. prosinca 2018.).

nizu premijernih izvedbi hrvatskih dramskih djela i autorskih prilagodbi. Iduće je pak godine ipak promijenjen sastav povjerenstva te je novoizabran ocjenjivački sud hotimično i svjesno odlučio dati priliku mlađim i neafirmiranim piscima naspram već etabliranih dramatičara, istodobno želeći vratiti povjerenje i u nagradu, a na sličan se način iste godine postavio i izbornik Marulićevih dana Darko Lukić nastojeći festivalsku pozornost što je moguće više usmjeriti upravo na suvremenoga hrvatskog dramskog pisca.

Tijekom godina Nagrada Marin Držić susretala se s različitim izazovima i problemima, a neke je i sama stvarala i perpetuirala (nedodjeljivanje nagrade, brojnost nagrađenika, nesrazmjer između nagrađenih drama i kazališnih izvedbi, usredotočenost kazališta na praizvedbeno postavljanje nagrađenih tekstova bez naknadnih kazališnih propitivanja i reinterpretacija), ali je istodobno bitno pridonijela percepciji i recepciji hrvatskih dramskih autora, drama i dramskoga pisma u javnosti, književnosti i kazalištu, te u književnohistoriografskoj i kazališnohistoriografskoj profiliranosti nagrađenih autora i djela.²⁷

Ukratko rečeno, razmatranje motiva, mehanizama i uopće problematike nagrađivanja u kontekstu suvremene hrvatske nacionalne dramske produkcije pokazalo je duboke i strukturne nespornosti, ako ne i jazove između dramskoga pisca i književne i kazališne zajednice, ali i uspješne pokušaje komunikacije i premošćivanja spomenutih ponora. Institucija nagrada za suvremeno dramsko stvaralaštvo zasigurno nije dovoljna da bi uspostavila željnu ravnotežu između suvremene dramske riječi, kazališta za koje je pisana i publike na koju je upućena, tim više što joj ponekad i vlastitim greškama u koracima izmiče tlo pod nogama, ali je vidljivo da može biti i učinkovito oruđe promocije nacionalnog dramskog pisma bez kojeg nema, kako se voli reći, ni nacionalnoga kazališta, ni nacionalne

²⁷ Pitajući se »Čemu nagrada?«, Mario Kovač na koncu je svoga razmatranja problematike i svrsishodnosti Nagrade Marin Držić ipak pobrojao kvalitete rečene nagrade i zaključio da je nagrada čimbenik koji će pripomoći da se razluči »žit od kukolja« (Kovač, 2015: 69).

književnosti. »Zrelost sredine« i »povjerenje društvene zajednice« spomene u uvodnom ocrtavanju polja djelovanja književne nagrade i navodno imanentne procesu književnoga nagrađivanja trebalo bi stoga pomnije osvijestiti i njegovati i kad je riječ o – dramskome piscu.

LITERATURA

- Boko, Jasen. 2009. »Kazalište mora imati stav« (razgovor s Elvisom Bošnjakom). *Vijenac*. 8. listopada. 17/407. 18.
- Derk, Denis. 2014. »Književne nagrade brojnije od čitatelja«. *Večernji list*. 10. listopada, <https://www.vecernji.hr/kultura/knjizevne-nagrade-brojnije-od-citatelja-966172> (pristupljeno 12. prosinca 2018.).
- Grgičević, Marija. 1995. »Drama riječi«. *Večernji list*. 2. svibnja. 16.
- Horvat, Stjepan. 2017. *Književne nagrade u Republici Hrvatskoj*. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera. Osijek. 77 str.
- Korbar, Hrvoje. 2013. »Kristina Gavran: Nagrade su super, ali svaki pisac želi jedno – izvedbu pred publikom«. 20. travnja, <http://www.ziher.hr/kristina-gavran-nagrade-su-super-ali-svaki-pisac-zeli-jedno-izvedbu-pred-publikom/> (pristupljeno 12. prosinca 2018.).
- Korljan, Zrinka. 2018. »BOBO JELČIĆ: Odbio sam nagradu Dana satire, uz dužno poštovanje, krivo je adresirana«. *Jutarnji list*. 30. lipnja, <https://www.jutarnji.hr/kultura/kazaliste/bobo-jelcic-odbio-sam-nagradu-dana-satire-uz-duzno-postovanje-krivo-je-adresirana/7540197/> (pristupljeno 12. prosinca 2018.).
- Kovač, Mario. 2015. »Čemu nagrada?« *Kazalište* 18/61-62. 64-69.
- Madunić, Nives. 1998. »Nagrada za dramsko djelo Marin Držić«. *Glumište* 1/2. 60-67.
- Marulićevi dani: 1991 – 2010: dvadeset godina Festivala hrvatske drame i autorskog kazališta*. 2010. Pr. Jure Kuić i Vjeko Santrić. Hrvatsko narodno kazalište. Split.

- Mihaljević, Nikica. 2011. »Nagrade, književne«. *Hrvatska književna enciklopedija*. Sv. 3, Ma-R. Gl. ur. Velimir Visković. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb.
- Munjin, Bojan. 2017. »Čemu još kazalište?« *Kazalište* 20/69-70. 72-75.
- Parić, Jasmina. 2013. »Pisci bez posla, a drame u ladicama«. *Slobodna Dalmacija*. 24. travnja, <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/kultura/clanak/id/199615/pisci-bez-posla-a-drame-u-ladicama> (pristupljeno 18. prosinca 2018.).
- Rogošić, Višnja. 2013. »Dramski pisac u raljama života«. *Kazalište* 16/53-54. 184-194.
- Tomašević, Nives; Horvat, Jasna. 2012. *Nevidljivo nakladništvo*. Naklada Ljevak. Zagreb.

»PLAYWRITES ARE WRITERS, TOO«
AWARD FOR CONTEMPORARY CROATIAN DRAMATIC TEXT –
ENCOURAGEMENTS AND FAILS

A b s t r a c t

The paper examines the contemporary Croatian drama from 1990 till today in the context of Croatian literary awards for playwriting, such as Marin Držić Award established by the Ministry of Culture, and other similar awards. The paper discusses the motives and mechanisms behind the Croatian literary awards, as well as the idea of using literary awards to stimulate national playwriting, and considers the effects of literary awards in publication, theatre production and reception of awarded plays, the debates initiated by the literary awards, and the role of literary awards in canon formation.

Key words: literary awards; Marin Držić Award; literary canon